

Samlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 105 1984

Svenska Litteratursällskapet

Distribution: Almqvist & Wiksell International, Stockholm

Detta verk har digitaliserats. Bilderna av den tryckta texten har tolkats maskinellt (OCR-tolkats) för att skapa en sökbar text som ligger osynlig bakom bilden. Den maskinellt tolkade texten kan innehålla fel.

REDAKTIONSKOMMITTÉ

Göteborg: Lars Lönnroth

Lund: Louise Vinge, Ulla-Britta Lagerroth

Stockholm: Inge Jonsson, Kjell Espmark, Vivi Edström

Umeå: Magnus von Platen

Uppsala: Thure Stenström, Lars Furuland, Bengt Landgren

Redaktör: Docent Ulf Wittrock, Litteraturvetenskapliga institutionen,
Humanistiskt-Samhällsvetenskapligt Centrum, Box 513, 751 20 Uppsala

Utgiven med understöd av

Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet

Bidrag till *Samlaren* bör vara maskinskrivna med dubbla radavstånd och eventuella noter skall vara samlade i slutet av uppsatsen. Titlar och citat bör vara väl kontrollerade. Observera att korrekturändringar inte kan göras mot manuskriptet.

ISBN 91-22-00757-1 (häftad)

ISBN 91-22-00759-8 (bunden)

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by

Almqvist & Wiksell, Uppsala 1985

Miscellanea

Angående ett Kellgrenord

AV BARBRO OHLIN

»Blif stor – och olycklig!» Så slutar som bekant Kellgren sina Anmärkningar till *Man äger ej snille för det man är galen*. Är frasen Kellgrens egen, eller är den ett citat och i så fall varifrån?

I Svenska Vitterhetssamfundets upplaga av Kellgrens *Samlade Skrifter*, VII: 1, s. 449, hänvisar utgivarna, Ek, Sjöding och Sylwan, apropå nämnda fras till en artikel i *Samlaren*, 1954, s. 214. Under rubriken »Ett Diderotcitrat hos Kellgren» skriver där E. N. Tigerstedt, att uttrycket »Blif stor – och olycklig!» ordagrant överensstämmer med frasen »Sois grand homme et sois malheureux», som d'Alemberts väninna Mlle de Lespinasse tillskrivit Diderot. Mlle de Lespinasse skriver den 23 oktober 1774 i brev till sin älskare, le comte de Guibert, bl. a.: »Diderot a dit que la nature, en formant un homme de génie, lui secoue le flambeau sur la tête en lui disant: *Sois grand homme et sois malheureux.*» (*Correspondance entre Mademoiselle de Lespinasse et le Comte de Guibert*, publiée [---] par le Comte de Villeneuve-Guibert. Paris, (1906), s. 225.) Tigerstedt har inte lyckats återfinna citatet i Diderots verk. Han påpekar, att Diderots produktion är svåröverskådlig, och slutar sin notis så: »På vilka vägar Diderots ord nått Kellgren kan diskuteras eller avgöras, först när citatet lokaliserats. Jag vill till sist framhålla, att Kellgren själv inte ägde något arbete av Diderot och synes ha känt honom närmast genom Sebastien Merciers förmedling – givetvis med undantag för Encyklopedien [---].»

I *Kellgren, skalden och kulturkämpen*, II, 1981, nämner författarna, Ingrid och Sverker Ek, inte Diderot i det sammanhang det här gäller. De säger, s. 196: »I Kellgrens slutappell till skalden gör sig Merciers ord om 'Geniet' som 'finner sig i sitt olyckliga öde', ännu förnimbara som incitament, men ej mer. Den pregnans och lyriska intensitet

som Kellgren skänkt dem gör dem till hans och ingen annans. Av egen erfarenhet vet han att den som igenkänt 'Snilletts gudomliga röst' ej har något val. Hans tveklösa maning till denne blir därför: 'följ dit öde: Blif stor – och olycklig!'» Här tycks alltså tanken på ett ordagrant citat avfärdas.

I Merciers *Eloge de René Descartes*, Genève, 1765, s. 63, heter det emellertid: »Il semble qu'une voix forte et terrible prononce sur la tête de tout Homme de génie au moment de sa naissance, cet arrêt funeste et irrévocable: *Tu seras grand et malheureux.*» Kellgren ägde »mångårig förtrogenhet med hela dennes [Merciers] författarskap» (Ek, *op. cit.*, s. 445) och torde alltså ha känt till detta ställe.

Kellgren har säkert också läst d'Alemberts *Eloge de M. de Sacy*, som ingick i *Eloges lus dans les séances publiques de l'Académie française*, par M. d'Alembert, 1779, en samling som Kellgren ägde (enl. Ek, Sjöding, Sylwan, *op. cit.*, ss. 418–419). I *Eloge de M. de Sacy* säger d'Alembert (s. 210): »Il [M. de Sacy] n'essuya point ce brillant, mais cruel anathème, que la Nature, en faisant naître les hommes rares, semble, dit un de nos Poètes, avoir prononcé sur leur tête, *sois grand homme, & sois malheureux.*» När Anmärkningar till *Man äger ej snille för det man är galen* trycktes i oktober 1787, var d'Alembert aktuell för Kellgren genom Rosensteins *Lefvernesbeskrivning öfver Jean Le Rond d'Alembert*, uppläst i Kongl. Vitterhets- Historie- och Antikvitets-Akademien, den 24 juli 1787. Elogen över M. de Sacy är bland de verk av d'Alembert som Rosenstein särskilt nämner.

Diderots tanke – om det nu är hans – torde alltså ha nått Kellgren både genom Mercier och genom d'Alembert. »Tu seras grand et malheureux» och »Sois grand homme et sois malheureux» kan så ha sammansmält i Kellgrens »Blif stor – och olycklig!».